

Tallenne litteroituna

Reiluutta omaishoitajille –eurovaalipodcast 4. jakso, vieraana kansanedustaja Krista Mikkonen vihreistä, haastattelijana Pilvi Nummelin Omaishoitajaliitosta.

Haastattelija Pilvi Nummelin: Hei kaikille teille. Tervetuloa *Reiluutta omaishoitajille* - eurovaalipodcastiin, jossa käsitellään tulevia europarlamenttivaaleja omaishoidon näkökulmasta ehdokkaiden kanssa. Mun nimi on **Pilvi Nummelin**. Olen suunnittelijana Omaishoitajaliitolla ja tänään vieraanamme on **Krista Mikkonen**. Tervetuloa.

Kansanedustaja Krista Mikkonen: Kiitos paljon.

Pilvi Nummelin: Voit alkuun kertoa lyhyesti itsestäsi ja kertoa, onko omaishoito koskettanut jollain tapaa.

Kansanedustaja Krista Mikkonen: Minä olen 51-vuotias kansanedustaja, kolmannen kauden kansanedustaja Joensuusta elikkä Savo-Karjalan vaalipiiristä ja viime kaudella toimin ensin ympäristö- ja ilmastoministerinä ja sitten sisäministerinä.

Nyt sitten olen kansanedustajana tulevaisuusvaliokunnassa ja valtiovarainvaliokunnassa jäsenenä, ja vihreiden kansanedustaja. Ja tosiaan nyt sitten eurovaaleihin lähdössä ehdokkaaksi.

Minä olen kerran aiemmin ollut vuonna 1999, -naurua- 26-vuotiaana nuorena opiskelijana ja nyt näin aikuisena naisena ajattelin, että on oikeastaan aika hyvä hetki pyrkiä europarlamenttiin.

Minä olen tosi innostunut siitä asiasta, koska ihan valtavasti on sellaisia asioita, jotka vaikuttavat meidän arkeen, ja päätetään europarlamentissa. Siellä annetaan raamit meidänkin lainsäädännölle.

Tietysti ministerinä toimiessa niin se tuli vielä entistä konkreettisemmaksi. Senkin takia ajattelen, että olisi niin kuin todella mielenkiintoista päästä nyt europarlamenttiin vaikuttamaan.

Pilvi Nummelin: Hienoa. Haluatko kertoa, onko omaishoito koskettanut sinua jollain tavalla?

Krista Mikkonen: Kyllähän tietysti munkin lähipiirissä omaishoitajia on, ja on ollut, koska todella moni suomalainenhan on omaishoitajana. Sitä ei ehkä niin kuin välttämättä ymmärretäkään. Eikä se aina tietysti kaikkien kanssa puheeksikaan, mutta

Minun omat isovanhemmat, niin minun ukki itse asiassa, toimi minun mummolle omaishoitajana tosi pitkään. Ja ukki itsekin eli yli satavuotiaaksi, ja hän vielä yli 9-kymppisenä oli omaishoitaja. Minusta se oli aika niin kuin monella tavalla, myös niin kuin hellyyttävää katsoa sitä siitä siinä vieressä. Mutta ukki oli kyllä hyvässä kunnossa itse ihan sitten viimeisiin hetkiin asti.

Tällä hetkellä mun kummitäti toimii omaishoitajana puolisolleen. Se on varsin haastava tilanne, koska tämä puoliso on muistisairas ja vaatii tietysti ihan valtavasti sitä omaishoitajan läsnäoloa ja apua koko aika oikeastaan. Sitoo hyvin paljon se omaishoitajuus.

Pilvi Nummelin: Aivan, tällainen päivittäinen ja muuten sitova hoivavastuu saattaa aiheuttaa työn teon kaltaista terveysriskiä ja kuormitusta. Omaishoitajaliitto onkin esittänyt, että työsuojelusäädösten kaltaisesti voitaisiin turvata läheis- ja omaishoitajien terveyttä. Miten itse näet, miten läheisen omaishoitajien kuormitusta pitäisi ennaltaehkäistä?

Krista Mikkonen: No, tämä on ihan valtavan tärkeä asia. Meillä on paljon hoivavastuuta annettu nimenomaan läheisille, ja jos mietitään sitten EU:n laajuisesti, niin se on tietysti vielä niin kuin suurempaa.

Monissa maissa on tietysti hyvin vahva kulttuuri myös siihen, että läheiset hoitaa, mutta kyllähän se omaishoidon valinnan pitäisi aina lähteä ihmisestä itsestään, että siihen ei ketään niin kuin velvoiteta tai pakoteta, vaan se olisi aito valinta. Jotta se voi olla aito valinta, niin kyllä se vaatii myös sitä, että me pidetään huolta omaishoitajista.

Silloin tietysti se kaikki apu ja tuki, ne tietyt palvelut, sen omaishoitajan oman jaksamisen, siitä huolehtiminen, niin se pitää myös ottaa yhteiskunnan vakavasti. Sen takia ajattelin, että nää on ihan avainkysymyksiä siinä, että omaishoitajat jaksavat ja että ihmiset haluavat ruveta omaishoitajaksi.

Haaste siitä, että missä me saadaan hoivahenkilökuntaa on aivan valtava, ja koko Euroopassa myös. Ja sen takia se, että mitä enemmän me pystytään auttamaan ja tukemaan omaisia, varmistamaan riittävät vapaapäivät, antamaan sitä tukea, koulutusta, omaan jaksamiseen apua, palveluita, tukea, niin se on ihan avainkysymys. Ja kannatan kyllä tätä ajatusta, että tämä myös ihan sinne työsuojelulainsäädännön tuodaan.

Pilvi Nummelin: EU on helpottanut työn ja hoivan yhteensovittamista muun muassa työelämän tasapainodirektiivillä. Sitten on 2019 niin Suomessakin sitten sen myötä myöhemmin on tullut tämä 5 päivän palkaton vapaa vuodessa läheisen hoivan tarpeen vuoksi työsopimuslakiin. Omaishoitajaliitto ajaa, että se olisi korvauksellista ja vähintään 10 päivää ja saattohoitotilanteissa 20 päivää vuodessa. Pitäisikö mielestäsi

EU:n edistää työntekijän omaishoitovapaan pidentämistä ja muuttamista korvaukselliseksi?

Krista Mikkonen: No, tämä on oikeastaan linkitty tohon äskeiseenkin teemaan siitä, että miten me varmistetaan, että ihmiset jaksaisivat ja ne omaiset ja läheiset jaksaa hoitaa. Kun me tunnistetaan ja tiedetään se haaste, mikä nimenomaan siinä hoivahenkilökunnan saatavuuteen liittyy koko Euroopassa niin, Kyllähän tämmöiset tavallaan kevyet keinot, siinä mielessä myös niin kun yhteiskunnan näkökulmasta myös, niin kun paljon edullisemmatkin keinot, niin pitäisi miettiä, ja varmistaa sitä, että tämmöisessä tilanteessa sitten voisi saada korvauksen, jos joutuu olemaan pois töistä.

Meillähän on kaiken kaikkiaan se haaste siinä, että miten tätä työelämää ja muun elämän eri vaiheita pystyttäisiin sujuvammin yhdistämään, on vielä niin kuin iso. Me ehkä tuossa perhevapaista kun puhutaan, niin sen lasten syntymä ja siihen liittyvä tuki ja apu ja työelämän joustot on niin kun paremmin ymmärretty.

Mutta ihan yhtä lailla niitä haasteita tulee sitten siinä, kun esimerkiksi omista vanhemmistaan huolehtii, tai vaikka sitten omasta puolisoista, tai lapsestaan niin kuin pidempään tavallaan.

Tämmöistä erityistapahtumat, -tilanteet, niin siihen päähän silloinkin sitä työuraa pitäisi myös ymmärtää, että olisi niitä joustoja ja työtä pystyisi keventämään. Sitten se tietysti niin kun huolehdittaisiin, että se on myös taloudellisesti mahdollista. Silloin tulee tietysti sitten esille, että voiko siitä saada sitten jotain korvausta.

Minä ajattelin, että niin kuin laajemminkin semmoisena kysymyksenä, koska minä uskon myös, että silloin ihmisten työssä jaksaminen paranisi ja ne työurat pidentyisi sitä kautta, että siitä voisikin olla semmoisia keveämpiä kohtia siinä työelämässä siinä vaiheessa, kun elämä muuten on kuormittavaa ja on mahdollisesti juuri sen sitä läheisen hoitovastuuta tai muuta, joka ottaa elämästä isomman palasen, niin silloin se työpalanen, sitä voisi niin kuin supistaa.

Se ei estäisi sitä, että se sitten voisi taas niin kuin palata siihen, niin se voisi jatkua niin kuin tarvittaessa pidempään, jos taas se hoivavaihe on semmoinen, että se on vaan väliaikainen.

Pilvi Nummelin: Aivan. Hoivan tarpeen kasvu koskee koko Eurooppaa ja omaishoitoon liittyy ajaa EU:n laajuista omaishoito-ohjelmaa ja sitten, että komission tulisi kehottaa jokaista jäsenvaltiota myös laatimaan omaishoito-ohjelman. Mitä painopisteitä omaishoito-ohjelmassa pitäisi mielestäsi olla?

Krista Mikkonen: Joo, niin kuin tässä on ollutkin jo puhetta siitä, että todellakin sitä hoivatyön tarvetta. Se tulee olemaan ikäänäntyvässä Euroopassa valtava. Tietysti siihen pitää löytää myös muita ratkaisuja, että työperäinen maahanmuutto toki yhtenä.

Mutta sitten jos me mietitään nimenomaan näitä ihmisiä, jotka hoitavat läheisiään, niin kyllä näiden niin kuin se heidän jaksamisestaan huolehtiminen, elikkä juuri se, että on niitä tukipalveluita, saa itse apua jaksamiseen, pystyy pitämään vapaita, niin on oleellinen kysymys.

Mutta tietysti yksi oleellinen on myös se toimeentulo. Ja tähän on myös pitkälti tasa-arvokysymys. Että meillä on valtavasti naisia, jotka kantaa sen vastuun. Puhutaan sitten niin kun omaishoitajana lapsille, nuorille toimimisesta tai ikääntyville vanhemmilleen tai sitten puolisolleen. Ja siinä tietysti se, jos työelämän aikana sitä omaishoitajana toimii, niin käytännössähän se sitten usein näkyy siinä, että palkkatulo jää pienemmäksi, tekee ehkä osa-aikatyötä, jotta pystyy sen hoivavastuun hoitamaan ja se sitten kertautuu eläketulossa ja niin edelleen.

Myös sitten siinä ehkä työuran niin kun etenemisen kannalta sitten myöhempiä vuosina, jos se hoivavastuu siinä itsestään niin kuin poistuu. Että sen takia niin kuin se, että me paremmin pystyttäisiin sitä työtä ja omaishoitajuutta yhdistämään, on avainkysymys sen tasa-arvon ja tulojen näkökulmasta, että on sitten riittävä taloudellinen tuki siinä rinnalla, ja sitten tietysti se jaksamiseen liittyvä kysymys, jotta ihmisille se olisi aito vaihtoehto.

Jos ei niitä palveluita ole, ja vierestä seuraa jonkun toisen omaishoitajana toimimista, niin voi olla, että omaan mieleen tulee, että onko valmis ottamaan niin isoa vastuuta. Vaikka samanaikaisesti me tiedetään, että monet omaishoitajathan kertoo, että se on kuitenkin sitten parasta ja tärkeintä, mitä elämästä voi tehdä, kun hoitaa sitä läheistään.

Pilvi Nummelin: Miten toimisit Euroopan parlamentissa läheis- ja omaishoitajien hyväksi?

Krista Mikkonen: No, kyllä nimenomaan näiden asioiden esillä pitäminen, vaikka tietysti niin kun, jos mietitään, että se sosiaalipolitiikan osuus ei ole sitä EU-politiikan sillä tavalla kovaa ydintä, vaan jäsenmailla on hyvin paljon niin kuin valtaa siinä toiminnassa.

Mutta kyllä meiltä tulee EU:lta erilaisia direktiivejä, jotka reunaehdoja asettaa. Nimenomaan nyt, vaikka tämän läheisen mahdollisuus pitää nämä 5 päivää, töistä saa vapaita siihen, että läheistä hoitaa, niin kyllähän se direktiiviin perustuu.

Että siinä mielessä, sieltä tulee kyllä niitä minimireunaehdoja ja se, että niitä pystyttäisiin niin kuin miettimään, että miten niillä paremmin palvellaan myös omaishoitajia on tärkeä. Minusta on ilahduttavaa, koska tässähän on myös se, että jäsenmaat itse voi tehdä tiukempaa lainsäädäntöä ja kunnianhimoisempaa lainsäädäntöä. Niin tietysti se, että me pystytään niitä minimejä siellä EU-tasolla tuomaan ylemmäksi on niin kuin yksi asia.

Mutta toki sitten meidän pitää tai kannattaa myös kansallisesti miettiä, että miten me vielä teemme paremmin, koska Suomella, nyt jos Euroopan maistakin mietitään, on oikeastaan kaikkein suurin haaste tästä väestön ikääntymisessä. Sitä kautta tietysti on tärkeää, että se omaishoitokin olisi aidosti sitten semmoinen houkutteleva vaihtoehto useammalle ihmiselle.

Tässä tietysti voi iloksi sanoa, että kyllähän Suomi näistä jotain esimerkiksi siinä määrittelyssä, että kuka on niin kuin läheinen, niin on ottanut laajempaa tulkintaa mitä EU. Mutta varmaan varsinkin tänä aikana, kun perheet on paljon moninaisempia ja se läheinen voi usein olla joku muu, kun välttämättä mikään verisukulainen. Olisi tärkeää, että myös se ymmärretään. Ymmärrettäisiin ihan EU:n laajuisesti näissä määritelmässä.

Pilvi Nummelin: Vastasitkin tuossa jo jonkin verran, mutta minkä takia omaishoitajan kannattaisi äänestää eurovaaleissa, jotka ei ole välttämättä ne suosituimmat vaalit äänestää?

Krista Mikkonen: Toki tietysti omaishoitajathan on niin, kun ihmisiä, joilla on elämässään paljon muitakin asioita kuin vaan se omaishoitajuus ja varmasti siinä mielessä myös kysymykset tulevaisuuteen liittyen. Vaikka siihen, että miten Eurooppa pystyy ratkaisemaan näitä suuria globaaleja haasteita ilmastokriisistä luontokatoon ja luomaan toivoa ja työtä nuorille, huolehtimaan siitä, että meidän ikääntyvistä Euroopassa pidetään jatkossakin huolta, niin on varmasti kysymyksiä, että sieltä löytyy eri kulmia niin kuin tavallaan eri omaishoitajille, mikä varmasti kiinnostaa myös eurovaaleissa.

Mutta toki sitten varmasti monelle omaishoitajalle nimenomaan myös siihen omaishoitajuuteen liittyvät asiat, on osa sitä, että mitä EU:ssa siinä asiassa voitaisiin tehdä.

Minusta nämä Omaishoitajanliiton esiin nostamat asiat, ja tietysti se yhteistyö mitä teette niin kuin Euroopassa omassa verkostossanne on tärkeitä. Kyllä minä itse koen, että ne on myös asioita, mitä haluan pitää esillä, koska todella niin kuin tämä ikääntyvä Suomi ja ikääntyvä Eurooppa, on sen ison haasteen edessä, että miten me voidaan turvata jokaiselle hyvä vanhuus ja sitä hoivaa.

Toisaalta myös niille lapsille ja nuorille, jotka tarvitsee sitä läheistään, läheisen hoitoa ja omaishoitoa, että me se mahdollistetaan ja sitä kautta niin kuin tarjotaan niitä aitoja vaihtoehtoja myös niin kuin valita se omaishoito, -hoitajuus, että se olisi sen tyyppinen niin kun ajatus omaishoitajana toimimisessa, että se mieluummin herättäisi kiinnostusta ja miettimistä, että no, voisinko sen tehdä, kuin jotenkin sillä niin kuin ensiajatuksena, että tuntuu aivan liian suurelta taakalta tai ongelmalta.

Koska useinhan keskustelussa ne ongelmat aina ensisijaisesti korostuu, mutta siinä on kuitenkin niin paljon muutakin ja se, että tietysti yhteiskuntamme huolehtisi, että se tukipalvelut siinä ympärillä ovat toimivia ja tässä EU:lla on oma roolinsa.

Haluan kiittää kaikkia omaishoitajina toimivia. Että niin kuin sanoin, niin se on niin kuin valtavan arvokasta työtä ja me ei ehkä usein, jos ei ihan läheltä seurata jonkun omaishoitajan työtä ja elämää, me ei välttämättä ymmärräkään, että miten valtavan arvokasta ja korvaamatonta työtä se on ja senkin takia tietysti olisi äärimmäisen tärkeitä, että se arvostus näkyisi myös siinä tuessa mitä omaishoitajille tarjotaan.

Pilvi Nummelin: Kiitos paljon.